

Verlangen weet steeds meer van steeds minder

Vier jaar studeren is echt humor

Afstuderen? Nooit!

Je denkt dat je bent afgestudeerd maar dat is een illusie, een simulacrum zou Baudrillard zeggen. Afstuderen doe je om een feestje te kunnen organiseren en om je ouders, opa en oma te plezieren. Vooral ook om je van ons docenten te kunnen verlossen want wij leren je bijna niets meer, vooral in de laatste jaren van de opleiding raak je meer en meer vervreemd van het doel waarom je er ook alweer was: iets te leren, te ontdekken, te verlangen. Het systeem heeft je tot aanpassing gedwongen, waarna docent en student nog slechts een rituele dans opvoeren – soms weet een enkeling zich hieraan te onttrekken. Hoe 'waar' de afstudeerfeesten en de bijbehorende dronkenschap ook zijn, je bent niet afgestudeerd – nooit!

Opvoeding is soms voorsprong

Het begon bij mij al heel vroeg, mijn vader liet mij dingen ruiken en vroeg wat ik voor associatie had; hij, als smaak- en reukchemicus, vertelde daarna wat het was, waartoe het diende en waarin de stof nog meer aanwezig was. Dikwijls met gebruikmaking van termen die toverachtig waren voor een achtjarige. Aethaanhexacarbonzuur of een merkwaardige letter- en cijferreeks $\text{NaC}(\text{CO}_2\text{R})_3$ en dan weer gewoon citroenzuur. En ik gaf mij over: het onbegrijpelijke kreeg een mysterieuze naam. Verlangen was geboren. Iets weten is een proces van veel niet-begrijpen tot denken te begrijpen. Aan de heil woonde ik, veilig in een veel te goede buurt. Mijn dagen sleet ik in de natuur en verzamelde alles wat van waarde was – schedeltjes, braaksel van uilen, planten, veren, gespalkte pootjes van dode vogels. In mij rees het verlangen om bioloog te worden. Mijn natuurmuseum verrees in de tweede autogarage en op zolder. Verder kocht en verzamelde ik mijn eerste wetenschappelijke boeken. Ik trof mijzelf aan op de dijk in de Eemnesserpolder om vijf uur 's ochtends en ik huilde bij het zien van de kempaangevechten en de baltsdansen van de, toen nog in Nederland levende, Korhoenders bij Bussum. Tranen die niet verwezen naar de kennis van de biologie maar naar het mysterie van mijn emotie. Ik besloot theologie te gaan studeren om meer te weten van de maker van al wat leefde. Als oerdomme Mulo jongen ging ik naar het gymnasium en behaalde mijn namaakdiploma, vierde feest op namaak eindexamenfeesten – net als jullie nu hebben gedaan.

Cum laude compenseerde domheid

In die laatste jaren van het gymnasium ontdekte ik de woordelijke kracht van de filosofie: ik snapte geen reet van die moeilijke zinnen en dat was onverteerbaar. In Nijmegen openbaarde zich de filosofiestudie, na twee jaar huiverde ik toch bij mijn oude liefde en ik mocht ook vergelijkende godsdienstwetenschappen gaan doen; niemand die mij iets verbood. Kreeg een vriendin die psychologie studeerde en telkens na het lange neuken ging ik 's ochtends jaren achtereenvolgende mee naar haar colleges, las haar boeken, discussieerde met haar studiegenoten en verzamelde nog meer boeken in mijn gekochte magazijnstellingkasten van Bruynzeel. Ik volgde onbegrijpelijke colleges van beroemde professoren, kwam als clubje van vier enthousiaste studenten bij hen thuis als hun leerstoel was opgeheven; ik verlangde naar kennis en zij gaven dat gratis en voor niets. Deed tentamen bij neerlandse beroemdste antropoloog, die mij uitnodigde om bij hem af te studeren op een onderwerp waar wij (zo ontdekten we) beiden onze hobby van hadden gemaakt. Ik studeerde in versnelde vaart antropologie 'anders zou ik niet met je kunnen praten', zei hij – en ik volgde slaafs, zoals ik altijd de dansende letters van de wetenschap heb proberen in te halen. Cum laude gaf je, Ton Lemaire, me en ik was als een klein kind: trots en het compenseerde mijn domheid.

Waarom ik in het onderwijs blijf

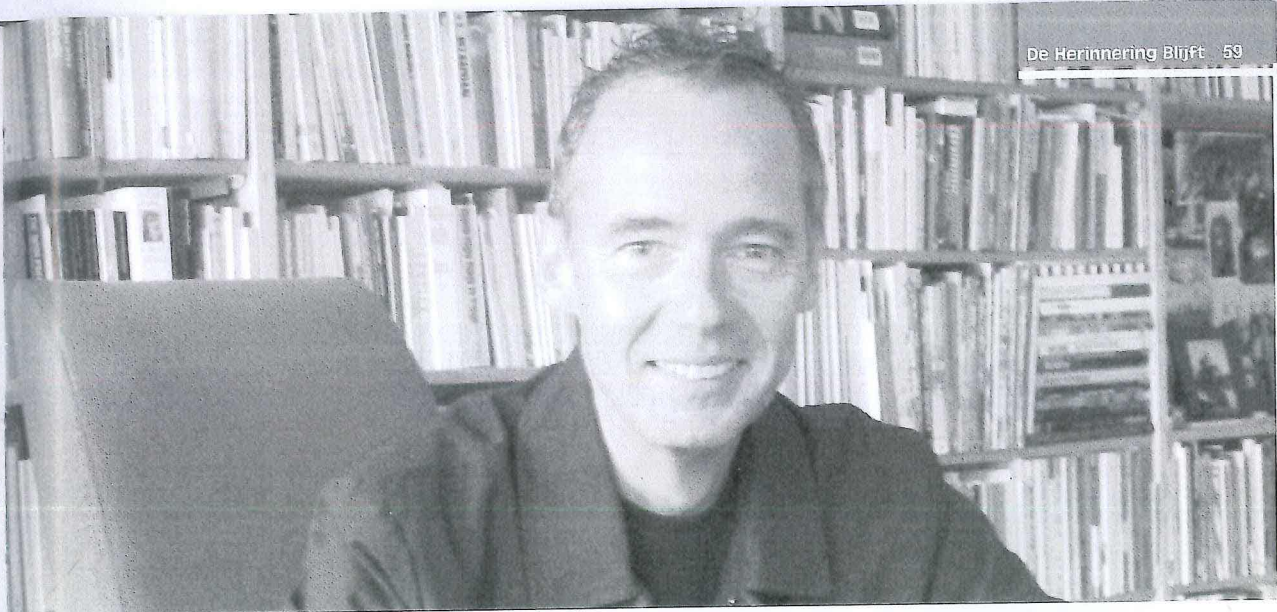
Mijn echte baan was filosofiedocent aan verschillende hogescholen. Ik ging in lucht handelen en ze noemden dat 'communicatie'. Na enkele jaren van blindheid, bemerkte ik dat het de essentie vormt van menselijke omgang. Meer boekenkasten verrees in mijn huisbibliotheek. En de opleiding heette toen Vormgeving en Communicatie, dus een nieuwe wereld opende zich. Ik werd gevraagd te schrijven over vormgeving in het tijdschrift 'Industrieel Ontwerpen'. God, wat was ik trots (weer dat narcistische kind – en wat heb ik een hoop geleerd van mijn wanhopige taalbergen). Gaf inmiddels vakken als 'kwaliteitszorg', 'sociologie', 'groepsdynamica', 'management' etc etc. Je begrijpt nu nog beter hoe mijn boekenplanken zich jaarlijks verlengden. Elk jaar weer nieuwe 'examens', nooit afgestudeerd dus! En in deze omgevallen boekenkasten ontmoeten wij elkaar: jij en ik, student en docent, ergens in 2002 – 2003. Je dwong mij tot pauzes in de zes college uren die wij samen doormaakten. En je schreef zulke mooie dingen over je ervaring om zo lang in een collegezaal te zitten en te luisteren naar de ouderwetse docent, die ik ben. En elke didacticus, die beweert dat een student nooit zes lesuren achter elkaar dingen kan opnemen en het dus onverantwoord is, heeft de magie van de wetenschap nooit in zijn hart gevoeld. Het gaat meer om dat wat je niet begrijpt dan wat je wel begrijpt. Dat is de kracht van het verlangen.

Eindexamens be-
De makers van o-
vragenlijsten blij-
zij toe. Wat is er
is geweest. Na e-
jaar verzamelt c-
simulacrum. In f-
didacticus die he-

Meent hij dit – c-
voor mijn eigen
hoogzwanger bij-
verteld en dan c-
hele wereld is ve-
nog ... etc). En m-
hoe leuk het was
geen ander kind
gegeven). O jee,
consumenten? Ir-
paar maanden e-
boekenplank gev-
in wetenschap e-
echte leuke en n-

Essentie van dit :
Geniet van alle r-
verlangen van je
het ontdekken v-
een aantal van j-
En ondanks het s-
verwachte mens-

Rik Roelfzema

Eindexamens bestaan niet

De makers van dit jaarboek schrijven dat ik "hoog op hun verlanglijstje sta om een artikel te schrijven" want uit de teruggekomen vragenlijsten blijkt "dat er een grote populariteit voor mij bestaat onder studenten (moet toch leuk zijn om te horen)", zo voegen zij toe. Wat is er voor mij nog te behalen? En dan hebben een aantal van jullie een verlangen om door te gaan, alsof er geen examen is geweest. Na elk jaar examen dat nieuwe clubje van een 30-tal oud studenten dat zich in mijn woonkamer een aantal keren per jaar verzamelt om verder te gaan waar de opleiding is gestopt, dat maakt mijn baan zinvol: eindexamens bestaan alleen als simulacrum. In het echt houdt het leren nooit op en kun je jezelf dagelijks iets laten leren. Volg je verlangen en wees de leraar of didacticus die het verlangen weet te doven.

Meent hij dit – of is het enkel verhaal? Om te zien of ik meer waard ben dan alleen docent, heb ik, zeg maandelijks, een opdracht voor mijn eigen, zeer bescheiden, bedrijfje. Vorige week gaf ik een training aan directeuren en de opdrachtgeefster kwam hoogzwanger bij mij thuis om de training door te spreken. Fijn gesprek, fijne training. 's Avonds vrienden met kinderen hierover verteld en dan opent zich voor mij een onbekende wereld. Vraag aan mensen met kinderen wat ze lezen, op tv zien etc en hun hele wereld is verkleind (zij verexcuseren zich er zelfs voor, sorry, wij kijken eigenlijk alleen nog kinderprogramma's, lezen alleen nog ... etc). En mijn wereld? Ik weet niets van die kinderwereld. Schamel mail ik mijn hoogzwangere opdrachtgeefster na de training, hoe leuk het was en wil een kwinkslag maken naar die prachtige 'verkleinde wereld' van de aankomende moeder en weet eigenlijk geen ander kinder tv-programma uit haar tijd dan 'Theo en Thea' (intellectueel verantwoord, heb er zelfs ooit college over gegeven). O jee, daar is dat verlangen: wat weet ik als kinderloze man van kids-marketing, de leefwereld van kinderen als kleine consumenten? Impulsief bel ik een marketingbureau (gespecialiseerd in jongerenmarketing) en spreek af dat wij samen over een paar maanden een lezing houden over jongerenmarketing in een besloten kring van intimi. Naar Donner en weer vijftien cm boekenplank gevuld. Boek en praktijk gaan samen dus over twee maanden zou ik haar precies kunnen zeggen hoe de kinderwereld in wetenschap en op tv er uit ziet. Eindexamen? Laat me niet lachen. Elke twee maanden examen tot in het oneindige, dat is het echte leuke en mooie leven!

Essentie van dit artikel

Geniet van alle namaak-examens, denk dat je iets hebt afgerond. Feest en hef het glas. Maar volg het duwen van je hart en het verlangen van je geest. Anderen dwingen je tot kiezen, tot stoppen, tot afronden, omdat ze niet kunnen leven met jouw vrijheid in het ontdekken van van-alles-en-nog-wat. Heel veel geluk in je verdere studies tot in het oneindige, lieve studenten van me. Ik mis een aantal van jullie nu al.

En ondanks het simulacrum van het examenfeest, de dronkenschap is echt – wees altijd voorzichtig want er zijn verwachte en niet-verwachte mensen die van je houden.

Rik Roelfzema

ELECTROSYNTHESE VAN
EENVOUDIGE
AETHAANHEXACARBONZURE
ESTERS